Ieva Alberte

# Cik labi — mums ir radinieki

- Valdis Muktupāvels uz Latvijas un Lietuvas forumu dodas, lai "pārrunātu, kas esam"

Iemācījies dziesmas un lamuvārdus. Pie tādas atziņas etnomuzikologs Valdis Muktupāvels nonāk, prātojot, ko guvis no lietuviešiem. Ar to nav gana, tāpēc Baltu vienības dienā, 22.septembrī, Muktupāvels dosies uz Kauņu, kur Latvijas un Lietuvas forumā lasīs lekciju. Abām kaimiņu tautām padomā esot kas labs.

Ķīvējas, draudzējas

Kamēr Kauņā Vītauta Dižā universitātē spriež par baltu kultūras mantojuma nozīmi un abu tautu sadarbības stiprināšanu izglītības, kultūras un ekonomikā, Baltu vienības dienu svinēs arī Latvijā. Tai par godu Doma laukumā koncertē Ladybird, Skamp, Dons. Tā vien šķiet, ka Latvijā ar baltu vienotības izpratni ir skumji. Par laimi, ir cilvēki, kuri saprata — abu kaimiņvalstu ļaudīm vajag satikties. "Jāsanāk kopā veciem radiniekiem pie alus kausa un jāpārrunā lietas — esam kaimiņi vai kas vairāk," V.Muktupāvels joko par foruma rašanās iemeslu. Valdis novērojis, ka cilvēki sapratuši — nav jāmeklē tālu, lai darītu jaunas, vajadzīgas un modernas lietas. Tieši tāpēc Kauņā sabrauks Latvijas un Lietuvas prezidenti, tulkotāji, rakstnieki, teātra un kino ļaudis, zinātnieki, muzejnieki, izglītības, kultūras, ekonomikas sektoru vadītāji, ministriju pārstāvji. "Dzirdētas runas, ka Baltija ir XX gs. politiķu radīts termins. Arī padomju okupācija radīja reģionu — Baltijas republikas. Tieši tagad, kad esam Eiropas Savienībā, etniskās attiecības kļūst svarīgākas," norāda V.Muktupāvels un atceras, ka kādā konferencē ievērojis uzrakstu Lietuva — Rīga.

"Ar lietuviešiem esam radniecīga tauta, un ir tik labi apzināties, ka šajā nosacītības kontekstā kāds mums tiešām ir kāds tuvinieks. Ķīvējamies, strīdamies, bet grūtā brīdī viņi vienīgie būs blakus," saka V.Muktupāvels. Kādā pētījumā lietuvieši uz jautājumu, ar kuru tautu ļaudīm viņi draudzējas visvairāk, atbilde bijusi — ar latviešiem. Latvieši uz šo jautājumu atbildējuši — ar lietuviešiem. "Pavadot Lietuvā vienu dienu, latvietis pat saprot lietuviešu valodu. Nekur citur pasaulē tas nenotiktu," uzsver V.Muktupāvels. "Forums varētu dot virzību. Piemēram, pieaugtu studiju programmas, kurās studenti apmainās un uz laiku mācās kaimiņvalstī."

Mīlīgais rupucis

Valdis Muktupāvels novērojis, ka latvieši ir ziemeļnieki ar vēsu individuālistisku raksturu, taču lietuvieši krietni vien sirsnīgāki, izpalīdzīgāki un "esmu pat dzirdējis sakām — siltāki". Lamāšanas lietuviešiem esot mīlīga, piemēram, "rūpuže" ir rupucis. Lietuvieši kā lamuvārdus dažkārt izmantojot arī reliģiskus vārdus.

Valdim pašam ļoti patīk skanīgie lietuviešu arhaisko tautasdziesmu piedziedājumi — sodauto, lingo. Tikmēr parkā pretim Latvijas Universitātei uz soliņa blakus piesēdis bariņš džubaru ar sēdinātajiem

velosipēdiem un risina "latvisku" sarunu. Ik pa brīdim dzirdu: "Kaut ko diršās. Baigos tekstus bīda. Tu izskaties pēc loha. Karoče." Iedomājos, par ko gan runātu šie jaunie cilvēki, ja brīnumainā kārtā satiktos ar saviem priekštečiem, tautasdziesmu autoriem.

Kamēr fantazēju par ceļojumiem laikā, Muktupāvels sāk stāstīt par to, kā devies vairākās fantastiskās zinātniskās ekspedīcijās pa bijušo Prūsiju. Pabijis Polijā un lielprūšu saietā Vācijā, kur sanākuši ap 60 tūkstošu prūšu. Novembrī paredzēts koncertēt Francijā, projektā Pārsteidzošā Latvija. To pieminot, Valdis Muktupāvels berzē rokas: "Viens no koncertiem ir Bretaņā pie franciskajiem ķeltiem."

Pasniedzējs Muktupāvels nemitīgi saņemot uzaicinājumus lasīt lekcijas ārzemju augstskolās. "Laikam uz Prāgu būs jāaizbrauc, jo nepieklājīgi daudzas reizes atteikt." Tepat Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātē lekciju kursu Pasaules tautu mūzika studenti "gāž apkārt" — sākotnēji pieteikušies 180 cilvēku, taču auditorija spēj uzņemt tikai 40. Nokomplektētas divas grupas.

Valda Muktupāvela mājaslapā ir ceļojumu piezīmes — par katru valsti dažos teikumos. "Baltijas gars izstaro no katra Viļņas stūra," rakstīts par Lietuvu. Taču, ja etnologam dotu biļeti, lai brauc, kurp vēlas, viņš nebrauktu vis uz Lietuvu. Tur jau pabijis vairākkārt. Brauktu, kur nav bijis — uz Āziju un Indijas ziemeļaustrumu galu. Tur iemācītu spēlēt kokli un turpinātu apgūt vārdus, kas indiski skan līdzīgi latviešu vārdiem: pāda — pēda, ratha — rati.